

Minimálně jeden obraz chybí

JANA MACHALICKÁ

Dechovka je nová inscenace Vostof a Jiřího Havelky, kterou lze vnímat jako variantu site specific. Hrál se v rámci festivalu 4+4 dny v pohybu v Barácknické rychtě na Malé Straně.

Podle slov Petra Prokopa z Vostof se soubor poprvé odvážil do terénní dokumentárního divadla a rozhodl se zachytit události ve vesnici Dobronín na Jihlavsku, kde v roce 1945 měli Češi zmasakrovat sudetské Němce, své sousedy. Autoři Jiří Havelka a Karel F. Tománek sdělí situovali do hospodského sálu a rozvrhli do tří obrázků, prý podle prezidentů, za kterých se příslušný výjev odehrává. Začíná se za Klause v roce 2011, kdy se zastupitelstvo obce, která je zde přejmenována na Dobrodín, dohaduje za účasti místních obyvatel, zda krajanům německému sdružení povolit stavbu pomníku, který by tragickou událostí připomínal. Druhý obrázek se děje v roce 1923 za prezidenta Masaryka, kdy Češi a Němci v rámci hospodského sálu stavěli a třetí pak v roce 1945 již za Eduarda Beneše, kdy údajně část českých obyvatel vesnice odešla z tančovačky, aby zavraždila německé

obyvatele shromážděné v místní stodole. Tvůrci zdůrazňují, že se nechtěli pouštět do hledání viníků nebo analyzování příčin, ale že jim šlo o paměť jednoho místa, kterou čas nevymaže. To je sice hezký záměr, ale dokumentární divadlo si s takovým zjednodušením nevystačí. Událost či jev, který předkládá, by především mělo ukázat z více úhlů a nespokojit se s jediným možným výkladem. Tím spíš, že kauza Dobronín je hodně složitá a nejednoznačná. Stále není přikazné, kdo byl viníkem a kdo obětí, existuje řada hypotéz, které vytrácejí původní text. Je v Dobroníně vraždili Češi, kteří se především chtěli zmocnit majetku svých německých sousedů. Včetně možnosti, že šlo vyfizování účtů mezi samotářskými Němci.

Zločiny proti lidskosti mají být samozřejmě pojmenovány a viníci označeni, ospravedlnění pro ně neexistuje, i když se tato zvěrstva děla v tak vypjaté době, jako byl konec druhé světové války. Marxistická historiografie se tvářila, že žádné excesy tohoto druhu na našem území nebyly, že německé obyvatelstvo se „je“ spravedlivě odsunulo. Tato lež byla dlouhá léta živena a dnes žene k opačnému extrému. A tím je vytváření dojmu, že téměř všichni Češi se

Živé obrazy předvedl soubor Vostof před premiérou inscenace Dechovka v rámci festivalu 4+4 dny v pohybu foto ČTK - KATŘINA ŠUOVÁ

chovali k Němcům po válce jako lidé zvláště pak perzekvovali neviné. Jistě, že po skončení války se objevovali lidé, či spíše lůza, která situace zneužívala, uzurpovala si moc a podle toho se chovala, nežlika pak tyto osoby posléze zařítli komunisté. Hledači spravedlnosti by ale neměli zapomenout, že v předchozích letech letoch nacisté nepokrytě usilovali o likvidaci českého národa. A že společná Evropa s miliony obětí, Evropa, která prožila holocaust, byla jiným kontinentem než

dnes, kdy si něco takového ani nemáme představit. Na ty, kteří peklo rozpostali, se v této době příliš oblédy nebraly. Taková byla situace a uplňovat dnešní úhel pohledu je ahistorický přístup. To však je vysvětlení, nikoliv obhajoba toho, co se dělo.

A tak jakkoliv je Havelkova Dechovka divadelně zábavná a hravá a sálu Barácknické rychty udělaná přesně na míru, dopouští se v dobré víře značného zkreslování. Hned v prvním obraze jsou samozřejmě

odpírci památníku přezemní Čecháči a rádebyvlastenci a jejich argumenty značně primitivní. Nicméně třeba výstup Jana Kaliny (těl autora řízné hudby) coby kováře Dvořáka, který po svém výlevu odchází nakvašený ze sálu, je úžasně autentický. Druhý výjev, který ukazuje, jak si Češi a Němci za první republiky leželi v náručí, je skoro komický, tím spíš, že nejoblíbenějším rodákem byl nejbohatší statkář, původem Němec. To jsou bajky, které jen sotva lze zařičovat dokumentárním divadlem. Ale vystoupení sokolů u příležitosti otevření sálu se povedlo, mělo živit a humer. Obraz dětí, při němž část osazenstva odkládá vraždit, je nesen v podobném duchu jako první výjev, nikdo nemá pochybnosti, že to bylo právě tak.

Havelkovo divadelně sugestivní pojetí v jistém mírou nadšlázky ukazuje jak ubožácká leckdy bývalá česká národní povaha. Jistěže Češi nejsou žádné holubičí povahy, ale také nejsou ani lepší, ani horší než jiné národy. Když už si vypeme hlavu popelem, tak v téhle přehliče národních obávnosti chybí minimálně jeden obraz - z té druhé strany. A jelikož jsme na Jihlavsku, tak třeba něco o tom, jak nacisté zanořili se zdejšími židovskými komunitami, nebo

něco pěkného z heydrichiády a z dalších nacistických zvěrstev, na výběr je toho poměrně dost. A pokud jde o pomník, napadá mě, že v německém Göttingenu také jeden takový nechtěl. V tamější nemocnici totiž zemřel osmnáctiletý odbojář Otda Doležek z hájovny Luh poblíž Brandýsa nad Ohří. Jeho otec vedl odbojovou skupinu, po prozrazení byl popraven a rodina šla do koncentráku. Otda měl strašný osud, v šestnácti letech na něm dělali pokusy v koncentračním táboře pro děti v Moringenu, takže se sice dožil konce války, ale byl chromý a slepý a umíral s tím, že je konec války, ale nemá sílu na návrat domů. Publicista Stanislav Moř, který se o jeho osud intenzivně zajímal, vyprávěl, jak se marně snažil, aby měl Otda v Německu aspoň pamětní desku. Možná tohle tak úplně ke kauze Dobronín nepatří, ale určitě by k ní patřilo víc uvážovat nad příčinami a následky a také nad tím, že 2. světová válka trvala šest let a také jí něco předcházelo.

Dechovka

Scénář: Jiří Havelka a Karel F. Tománek

Režie: Jiří Havelka
Barácknická rychta Praha - 4+4 dny v pohybu, 17. - 21. 10.